

NE TEISMO IŠDUODAMI VYKDOMIEJI DOKUMENTAI

Vigintas Višinskis *

*Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinio proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas (8 5) 271 4593
Elektroninis paštas cpk@mruni.lt*

Pateikta 2008 m. birželio 6 d., parengta spausdinti 2008 m. liepos 18 d.

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjama vykdomųjų dokumentų samprata, apžvelgiami ne teismo išduodami vykdomieji dokumentai, nagrinėjama jų išdavimo tvarka, jų reikšmė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau CPK) vykdymo procesui. Straipsnis suskirstytas į penkias dalis. Pirmojoje dalyje nagrinėjama vykdomųjų dokumentų samprata ir teisinė reikšmė. Civilinio proceso įstatymai nustato civilinių bylų nagrinėjimo, sprendimų priėmimo bei vykdymo, prašymų dėl užsienio teismų sprendimų ir arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje nagrinėjimo tvarką (CPK 1 str.). Todėl CPK visų pirma nustato teismo sprendimų vykdymo tvarką. Kitų institucijų ir pareigūnų sprendimai vykdomi CPK nustatyta tvarka, tačiau CPK nereglamentuoja jų sprendimų priėmimo, įsiteisėjimo, vykdomųjų dokumentų išdavimo tvarkos ir kt. Esminis teismo ir ne teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų skirtumas yra ir tas, kad teismo sprendimų, nuosprendžių, nutarimų ar nutarčių pagrįstumas gali būti tikrinamas CPK nustatyta apeliacine ar kasacine tvarka. Todėl vykdomieji raštai negali būti ginčijami teismine tvarka. Tačiau jeigu vykdomasis dokumentas išduotas ne teismo, kai kuriais atvejais ginčo objektu gali būti pats vykdomasis dokumentas.

Antrojoje dalyje nagrinėjama vykdomųjų dokumentų, remiantis institucijų ir pareigūnų nutarimais administracinių teisės pažeidimų bylose, kurie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, išdavimo ir pateikimo vykdyti tvarka. Remiantis Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau ATPK) 312 straipsnio nutarimu skirti baudą vykdo antstolis ATPK ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Todėl baudos išieškojimo vykdomasis dokumentas yra institucijos ar pareigūno nutarimas skirti baudą.

Trečiojoje dalyje nagrinėjama vykdomojo dokumento darbo ginčų komisijos sprendimo vykdymo išdavimo tvarka. Darbo ginčų komisijos sprendimas įrašomas į darbo ginčų komisijos protokolą. Todėl vykdomasis dokumentas yra darbo ginčų komisijos sprendimo posėdžio protokolo nuorašas.

Ketvirtojoje dalyje nagrinėjami vykdomieji įrašai, remiantis notaro užprotestuotais arba neprotestuotais vekseliais ar čekiais, kaip vykdomieji dokumentai.

Penktojoje dalyje nagrinėjami notarų išduodami Europos vykdomieji raštai kaip vykdomieji dokumentai. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą sukuriančiu neginčytinų reikalavimų Europos vykdomuoju raštu (EB) Nr. 805/2004 sukuriama sistema. Ja vadovaujantis notaro patvirtinti autentiški dokumentai gali laisvai cirkuliuoti visose valstybėse narėse, nustatant tik minimalius reikalavimus. Vadovaujantis šiais reikalavimais iki pripažinimo ir vykdymo nebūtina atlikti jokių tarpinių procedūrų valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas toks sprendimas. Vadovaujantis Lietuvos nacionaline teise Europos vykdomąjį raštą remiantis autentiškais dokumentais gali išduoti tik notaras.

Straipsnio pabaigoje pateikiamos išvados.

Pagrindinės sąvokos: civilinis procesas, vykdymo procesas, vykdomieji dokumentai.

IVADAS

Vykdymo procesas svarbi grandis žmogaus teisių apsaugos sistemoje. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimais [1, 2] vykdymo procesas pripažįstamas in-

tegralia teisės į teisingą bylos nagrinėjimą dalimi.

Vykdymo procese nekuriamos materialinės vertybės. Tačiau šio proceso metu įvykdomas teismo ar kito įstatymuose nustatyto kompetentingo subjekto sprendimas. Praktinė šio sprendimo išraiškos forma vykdymo procese – vykdomasis dokumentas.

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinio proceso katedros docentas.

Lietuvos CPK [3] vykdymo proceso problemų tyrimas tarp Lietuvos mokslininkų nėra populiarus. Atkūrus nepriklausomybę teismo sprendimų vykdymo klausimais buvo apgintos dvi daktaro disertacijos [4, 5]. Vykdymo procesas trumpai apžvelgtas pastaraisiais metais išleistuose civilinio proceso teisės vadovėliuose [6, 7]. Teismo sprendimų vykdymo problematikos klausimais straipsnių paskelbė V. Nekrošius [8], E. Stauskienė [9, 10, 11, 12], D. Ambrasienė [13], M. Žolynas [14, 15], S. Vėlyvis, I. Žalėnienė, V. Višinskis [16, 17, 18, 19] ir kiti. Konkrečiai teismo vykdomųjų dokumentų samprata ir klasifikacija nagrinėta V. Višinskio ir E. Stauskienės straipsnyje „Teismo išduodami vykdomieji dokumentai“ [20], o teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų išdavimo tvarka – V. Višinskio ir D. Ambrasienės straipsnyje „Teismo vykdomųjų dokumentų išdavimo tvarka“ [21]. Tačiau nė vienas autorius specialiai nenagrinėjo ne teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų teisinio reglamentavimo.

Vykdomasis dokumentas – dokumentas, apibrėžiantis vykdymo proceso ribas. Vykdomasis dokumentas daro teisėtą vykdymo procesą neatsižvelgiant į ieškovo reikalavimo pagrįstumą. Tačiau tai nereiškia, kad vykdymas visiškai atsietas nuo materialinės teisės. Vykdymo procese materialusis vykdymo pagrindas netikrinamas, todėl svarbu, kad vykdomasis dokumentas būtų išduodamas laikantis įstatymų nustatytos tvarkos.

Vykdymo procese vykdomi ne tik teismo, bet ir kitų institucijų išduoti vykdomieji dokumentai. Tokių dokumentų reikalavimai vykdomi laikantis tų pačių taisyklių, kaip ir vykdant teismo išduotus vykdomuosius dokumentus. Vykdymo procese prieš skolininką gali būti taikoma prievarta: prieš skolininko valią surenkama informacija apie jo turtą, paimamas asmens turtas, apžiūrimos gyvenamosios bei verslo patalpos ir kt. Todėl labai svarbu, kad tokie prievartos veiksmai būtų atliekami griežtai laikantis įstatymo reikalavimų.

2004 m. balandžio 21 d. buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas [22] (EB) Nr. 805/2004, sukuriantis neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą. Teisinėje praktikoje reglamente nustatytų autentiškų dokumentų, notaro užprotestuotų ar neprotestuotinų vekselių, čekių, kuriuose yra padaryti notaro vykdomieji įrašai, vykdymas dar gana retas reiškinys. Todėl straipsnyje nagrinėjami klausimai susiję su vadovaujantis reglamentu išduotinių autentiškų dokumentų, kaip priverstinai vykdytinų vykdomųjų dokumentų, išdavimo tvarka ir reikšmė vykdymo procesui, kurie galėtų būti aktualūs tiek teoriškai, tiek praktiškai.

Šio straipsnio tyrimo objektas – ne teismo išduodami vykdomieji dokumentai ir jų išdavimo tvarkos teisinis reglamentavimas. Straipsnyje atliktų tyrimų tikslas – atskleisti ne teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų teisinę reikšmę, apžvelgti subjektus, išduodančius vykdomuosius dokumentus, ir šių dokumentų išdavimo ypatumus.

Mokslinis tyrimas atliktas taikant loginį, analizės, sintezės, lyginimo, apibendrinimo ir kitus mokslinio tyrimo metodus.

I. VYKDOMŲJŲ DOKUMENTŲ SAMPRATA IR TEISINĖ REIKŠMĖ

Valstybė suteikia išieškotojui galimybę pasinaudoti priverstinio vykdymo priemonėmis tik esant CPK nustatytoms vykdymo proceso sąlygoms¹.

Vadovaujantis CPK 586 straipsniu vykdymo veiksmų atlikimo pagrindas yra CPK VI skyriuje nustatyta tvarka pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas. Be vykdomojo dokumento atlikti vykdymo veiksmus draudžiama. Tai imperatyvi įstatymo nuostata, todėl be vykdomojo dokumento negalima atlikti jokių vykdymo veiksmų. Tai taikoma ne tik tiesiogiai atliekant priverstinio vykdymo, bet ir kitus vykdymo veiksmus: skolininko turto ar pajamų paiešką, siunčiant raginimą ir kt. Todėl visi antstolio procesiniai vykdymo veiksmai, atliekami be vykdomojo dokumento, yra neteisėti.

Atlikdamas priverstinio vykdymo veiksmus antstolis turi besąlygiškai laikytis vykdomajame dokumente nustatytos vykdymo tvarkos. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegija yra pažymėjusi [23, p. 69–73], kad antstolis, vykdydamas teismo sprendimą, vadovaujasi vykdomuoju dokumentu. Juo nustatoma vykdymo apimtis ir turinys. Antstolis, kaip pareigūnas, atlikdamas pareigas turi neviršyti savo kompetencijos ribų ir, priešingai nei šalyse civiliniuose santykiuose, turi laikytis principo – leidžiama daryti tai, kas tiesiogiai nurodyta įstatymu.

CPK skiria vykdytinus dokumentus ir vykdomuosius dokumentus. Vykdytini dokumentai apibrėžia subjektus, kurių sprendimai gali būti priverstinai vykdomi, bei šių subjektų priimamų sprendimų formą.

Vykdytinų dokumentų sąrašas pateiktas CPK 584 straipsnyje. Tai :

- 1) teismo ir arbitražo sprendimai, nutartys, nutarimai ir įsakymai civilinėse bylose, taip pat bylose dėl administracinių teisinių santykių;
- 2) teismo nuosprendžiai, nutartys ir nutarimai baudžiamosiose bylose, susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais;
- 3) teismo nutarimai administracinėse bylose, susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais;
- 4) teismo patvirtintos taikos sutartys;
- 5) užsienio teismų ir arbitražų sprendimai tarptautinių sutarčių ir įstatymų nustatytais atvejais.

Vadovaujantis CPK VI dalyje numatytais taisyklėmis taip pat vykdomi:

- 1) institucijų ir pareigūnų nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose, susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais;
- 2) kiti institucijų ir pareigūnų sprendimai, kai tarptautinėmis sutartimis ir įstatymais nustatyta juos vykdyti civilinio proceso tvarka.

Vykdytino dokumento priėmimas yra pagrindas išduoti vykdomąjį dokumentą. Vykdomųjų dokumentų sąrašas nustatytas CPK 587 straipsnyje. Tai:

¹ Plačiau apie vykdomųjų dokumentų sampratą žr. V. Višinskis, E. Stauskienė. Teismo išduodami vykdomieji dokumentai. Jurisprudencija. 2007. Nr. 11(101).

- 1) vykdomieji raštai, išduoti remiantis teismo sprendimais, nuosprendžiais, nutarimais, nutartimis;
- 2) teismo įsakymai;
- 3) institucijų ir pareigūnų nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose, susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais;
- 4) kiti institucijų ir pareigūnų sprendimai, kurių vykdymą civilinio proceso tvarka nustato įstatymai.

Taigi CPK 587 straipsnis detaliau nustato vykdomiesiems dokumentams keliamus reikalavimus.

Vertinant CPK 584 ir 587 straipsnius galima daryti išvadą, jog tam, kad dokumentas būtų pripažintas vykdomuoju dokumentu, būtinos sąlygos:

1. Dokumentą turi būti išdavę institucijos ir pareigūnai, turintys teisę priimti sprendimus, kurie gali būti pateikti priverstinai vykdyti CPK VI dalyje nustatyta tvarka.
2. Dokumentas turi būti nurodytas vykdomųjų dokumentų sąrašė.

Civilinio proceso įstatymai nustato civilinių bylų nagrinėjimo, sprendimų priėmimo bei vykdymo, prašymų dėl užsienio teismų sprendimų ir arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje nagrinėjimo tvarką (CPK 1 str.). Todėl CPK visų pirma nustato teismo sprendimų vykdymo tvarką. Kitų institucijų ir pareigūnų sprendimai vykdomi CPK nustatyta tvarka, tačiau CPK nereglamentuoja jų sprendimų priėmimo, įsiteisėjimo, vykdomųjų dokumentų išdavimo tvarkos ir kt. Teismo ir kitų institucijų bei pareigūnų išduotų vykdomųjų dokumentų turinys visada skiriasi. Todėl vykdomieji dokumentai, atsižvelgiant į juos išdavusius subjektus, gali būti skirstomi į:

1. Teismo išduotus vykdomuosius dokumentus (vykdomieji raštai, teismo įsakymai, nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir kt.).
2. Kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus.

Taigi, kai kurie vykdytini dokumentai kartu yra ir vykdomieji dokumentai. Institucijų ir pareigūnų nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose, kurie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, bei teismo įsakymai priskiriami tiek vykdytiniams, tiek vykdomiesiems dokumentams. Savo teisine prigimtimi ir turiniu jie tuo pačiu metu yra teisės taikymo aktai ir vykdomieji dokumentai.

Todėl atsižvelgiant į turinį vykdomieji dokumentai gali būti skirstomi į dvi grupes:

1. Dokumentai, kurie tuo pačiu metu yra teisės taikymo aktai ir vykdomieji dokumentai.
2. Vykdomieji dokumentai, išduoti remiantis kitais teisės taikymo aktais.

Pirmąją vykdomųjų dokumentų grupę sudaro teismo įsakymai, pareigūnų ar organų nutarimai dėl administracinių nuobaudų paskyrimo ir kt.

Pats policijos pareigūno nutarimas dėl administracinės nuobaudos paskyrimo vienu metu yra teisės taikymo aktas, kuriame fiksuojama bauda (skola) ar pada-

rytas administracinės teisės pažeidimas, bei vykdomasis dokumentas, kuriuo remiantis išieškoma skola arba bauda. Iš šių vykdomųjų dokumentų turinio galima manyti, kodėl teismas išdavė įsakymą išieškoti skolą arba kokius veiksmus atliko pažeidėjas, nubaustas administracine tvarka.

Antrąją grupę vykdomųjų dokumentų sudaro remiantis teismo sprendimais, nuosprendžiais ir nutartimis išduoti vykdomieji dokumentai.

Esminis teismo ir ne teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų skirtumas, kad teismo sprendimų, nuosprendžių, nutarimų ar nutarčių pagrįstumas gali būti tikrinamas CPK nustatyta apeliacine ar kasacine tvarka. Todėl vykdomieji raštai negali būti ginčijami teismine tvarka. Tačiau jeigu vykdomasis dokumentas išduotas ne teismo, kai kuriais atvejais ginčo objektas gali būti pats vykdomasis dokumentas.

Kaip minėta, CPK nereglamentuoja ne teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų išdavimo tvarkos. Tačiau CPK 648 straipsnio 5 dalyje nustatyti bendrieji reikalavimai kitų institucijų išduodamų vykdomųjų dokumentų turiniui:

Kitų (ne teismo išduodamų) vykdomųjų dokumentų turinį nustato kiti įstatymai, tačiau visais atvejais tuose dokumentuose turi būti įvardyta CPK 648 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodyti rekvizitai bei kokių įstatymu remiantis dokumentas turi būti vykdomas CPK nustatyta tvarka. Vykdomajame dokumente turi būti nurodyta vieta antstolio žymai apie atliekamus vykdymo veiksmus.

CPK 648 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodyta, kad vykdomajame dokumente turi būti nurodyti visas išieškotojo bei skolininko pavadinimas ir jų adresai, asmens kodas, juridinio asmens registravimo kodas, bankų rekvizitai. Vykdomajame rašte dėl išlaikymo periodinėmis išmokomis išieškojimo, be to, nurodoma skolininko gimimo vieta ir vaikų gimimo datos.

CPK 648 straipsnio 1 dalies 7 punkto turinys rodo, kad įstatymų leidėjas nurodė visų institucijų išduodamuose vykdomuosiuose dokumentuose pateikti duomenis, be kurių objektyviai nebūtų galima identifikuoti vykdymo proceso šalių ir atlikti vykdymo veiksmus. Reikalavimas nurodyti, kokių įstatymu remiantis dokumentas turi būti vykdomas CPK nustatyta tvarka, aiškinamas tuo, kad galiojančiame CPK, skirtingai negu 1964 m. CPK [24], nėra sąrašo institucijų, kurių sprendimai gali būti vykdomi priverstinai. Todėl asmenims, prieš kuriuos nukreipti vykdymo veiksmai, gali būti geriau suprantama, kodėl ne teismo sprendimą priverstinai vykdo antstoliai.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo [25] 10 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad institucijos ar įstaigos, pagal įstatymus ar kitus teisės aktus turėjusios teisę priimti sprendimus, kurie prieš įsigaliojant Civilinio proceso kodeksui buvo laikomi vykdomaisiais dokumentais, ir toliau turi teisę išduoti šiuos vykdomuosius dokumentus, ir šie dokumentai vykdomi vadovaujantis Civilinio proceso kodeksu, jei įstatymais nenustatyta kitaip. Institucijos ir įstaigos, kurios prieš įsigaliojant CPK pagal įstatymus ar kitus

teisės aktus turėjo teisę priimti priverstinai vykdytinus sprendimu, nurodytos 1964 m. CPK 373 straipsnyje.

1997 m. gruodžio 9 d. Civilinio proceso kodekso 372, 373, 426–1, 434 ir 463 straipsnių pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo [26] 1 straipsnis nustato, kad notarų vykdomieji įrašai, padaryti iki 1998 m. balandžio 1 d., yra vykdomieji dokumentai ir vykdomi vadovaujantis Civilinio proceso kodekso penktajame skyriuje išdėstytais taisyklėmis. Todėl visi iki nurodytos datos notaro išduoti vykdomieji įrašai yra vykdomieji dokumentai ir vykdomi bendrąja tvarka.

II. VYKDOMŲJŲ DOKUMENTŲ REMIANTIS INSTITUCIJŲ IR PAREIGŪNŲ NUTARIMAIS ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOSE, KURIE SUSIJĘ SU TURBINIO POBŪDŽIO IŠIEŠKOJIMAIS, IŠDAVIMAS IR PATEIKIMAS VYKDYTI

Institucijos ir pareigūnai administracinių teisės pažeidimų bylose gali priimti dvejopo pobūdžio nutarimus, susijusius su turtinio pobūdžio išieškojimais: dėl baudų išieškojimo ir dėl turtinio nuostolio atlyginimo².

Remiantis ATPK [28] 312 straipsniu nutarimą skirti baudą vykdo antstolis ATPK ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka (ATPK 312 str.; 2007 m. gruodžio 13 d. redakcija [28]). Todėl baudos išieškojimo vykdomasis dokumentas yra institucijos ar pareigūno nutarimas skirti baudą.

Nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje turinys nustatytas ATPK 286 straipsnyje. Nutarime turi būti: nutarimą priėmusio organo (pareigūno) pavadinimas; bylos nagrinėjimo data; žinios apie asmenį, kurio byla nagrinėjama; žinios apie kitus, byloje dalyvaujančius asmenis; išdėstytos ir motyvuotai įvertintos bylos nagrinėjimo metu nustatytos aplinkybės; nurodytas atsakomybę už konkretų pažeidimą numatantis ATPK straipsnis, straipsnio dalis ar kitas teisės aktas, kurio reikalavimus asmuo pažeidė; byloje priimtas sprendimas.

Jeigu, sprenddami klausimą dėl nuobaudos skyrimo už administracinę teisės pažeidimą, ATPK 216 straipsnio 1–4 punktuose išvardyti organai (pareigūnai) kartu sprendžia klausimą dėl pažeidėjo padaryto turtinio nuostolio atlyginimo, bylos nutarime nurodomas išieškotino nuostolio dydis, jo atlyginimo terminas ir tvarka.

Vertinant ATPK nustatytus administracinio teisės pažeidimo bylos nutarimo, kaip vykdomojo dokumento, turiniui nustatytus reikalavimus pažymėtina, kad ATPK nustatytas nutarimo turinys neatitinka CPK 648 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytų reikalavimų. Nutarime Administracinio teisės pažeidimo bylos nutarime nereikalaujama nurodyti išieškotojo bei skolininko adresus, asmens kodus, juridinio asmens registravimo kodą, bankų rekvizitus. Ši informacija svarbi antstoliui identifikuojant vykdymo proceso šalį, ieškant skolininko turto ar pervedant išieškotas pinigų sumas.

Nutarimo skirti baudą pateikimo vykdyti antstoliui tvarka nustatyta ATPK 314 straipsnyje (2007 m. gruodžio 13 d. redakcija). Jeigu pažeidėjas nesumoka baudos per ATPK 313 straipsnyje nustatytą terminą, nutarimą skirti baudą priėmęs organas (pareigūnas) šį nutarimą siunčia antstoliui vykdyti. Jeigu nepilnametis neturi savo turto ar jo dalies bendrojoje nuosavybėje, bauda išieškoma iš jo tėvų arba globėjų (rūpintojų). Baudos išieškojimas negali būti nukreiptas į turta, į kurį vadovaujantis CPK išieškojimas remiantis vykdomaisiais dokumentais negali būti nukreiptas.

Nutarimą skirti baudą, kaip vykdomąjį dokumentą, išduodantis organas (pareigūnas) turi įsitikinti, kad skolininkas (pažeidėjas) nesumokėjo baudos ir praėjo nustatytas sumokėjimo terminas. Patikrinti, ar skolininkas nesumokėjo baudos, pats antstolis, priimdamas vykdomąjį dokumentą vykdyti, objektyviai neturi galimybių. Tačiau teisminėje praktikoje antstolis laikomas kaltu ne teisėtai pradėjęs vykdyti priverstinį procesą, jeigu procesas pradėtas pažeidžiant ATPK 313 straipsnyje nustatytą tvarką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-307/2005, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 17 d. nutartis Nr. 3K-7-517/2005 [30, 31]).

Pažymėtina, kad dabartiniu metu nustatyta nutarimo dėl baudos išieškojimo tvarka esmingai skiriasi nuo iki tol buvusios. Remiantis anksčiau galiojusia tvarka ATPK 314 straipsnio 1 dalyje [28] buvo nustatyta, kad jeigu pažeidėjas nesumoka baudos per ATPK 313 straipsnyje nustatytą terminą, nutarimą skirti baudą priėmęs organas (pareigūnas) siunčia šį nutarimą pažeidėjo darbovietai, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai išskaityti baudos sumą priverstinai iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos. Jeigu asmuo, kuriam paskirta bauda, nedirba arba jeigu baudos išieškoti iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos negalima dėl kitų priežasčių, baudą remdamasis organo (pareigūno) nutarimu skirti baudą išieško teismo antstolis, nukreipdamas išieškojimą į pažeidėjo asmeninį turta, taip pat į jo dalį bendrojoje nuosavybėje kaip numatyta CPK nustatytose taisyklėse.

Vadovaudamasis esamu teisiniu reglamentavimu antstolis neprivalo tikrinti, ar baudą priėmęs organas (pareigūnas) nusiuntė nutarimą pažeidėjo darbovietai, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai priverstinai išskaityti baudos sumą iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos.

Atkreiptinas dėmesys, kad galiojantis CPK 652 straipsnis buvo suderintas su ankstesnės redakcijos ATPK 314 straipsniu, tačiau pakeitus ATPK vėl kyla šių normų suderinimo klausimas. CPK 652 straipsniu nustatyta, kad antstolis, gavęs vykdyti nutarimą administracinių teisės pažeidimų bylose, pirmiausia patikrina, ar nutarimą priėmusi institucija arba pareigūnas, jeigu skolininkas savanoriškai nesumokėjo baudos, pasiun-

² Plačiau apie administracinių nuobaudų vykdymą žiūrėkite: D. Raižys, V. Višinskis. Kai kurios administracinių nuobaudų vykdymo problemos. Jurisprudencija. 2004. T. 53(45).

tė nutarimą vykdyti į skolininko darbovieta, valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai išskaityti baudą iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos. Šią įstatymų koliziją būtina nedelsiant panaikinti. Tuo labiau, kad remiantis CPK 1 straipsnio 2 dalimi, esant CPK ir kitų įstatymų prieštaravimų, taikomos CPK normos.

Remiantis ATPK 313 straipsnio 4 dalimi, atsižvelgdamas į traukiamo ar patraukto administracinę atsakomybėn asmens turtinę padėtį, kitas reikšmingas aplinkybes, asmens rašytiniu prašymu organas (pareigūnas) priimdamas nutarimą administracinio teisės pažeidimo byloje arba ne vėliau kaip per keturiasdešimt dienų nuo nutarimo priėmimo dienos atsižvelgdamas į paskirtos baudos dydį gali paskirtos baudos mokėjimą išdėstyti laikotarpiui iki dvejų metų. Todėl tais atvejais, kai organas (pareigūnas) nutarė paskirtos baudos mokėjimą išdėstyti, nutarimas dėl baudos išieškojimo, kaip vykdomasis dokumentas, gali būti išduodamas ir pateikiamas vykdyti tik tais atvejais, kai kompetentingas pareigūnas panaikino nutarimą dėl baudos išieškojimo išdėstymo arba kai pasibaigė išdėstymo terminas ir bauda liko neišieškota.

Pažymėtina, kad, remiantis ATPK 314 straipsnio 3 dalimi, tais atvejais, kai turto, į kurį gali būti nukreiptas baudos išieškojimas, rajono (miesto) apylinkės teismo (apylinkės teismo teisėjo) nutarimu bauda, pažeidėjui sutikus, gali būti pakeista nemokamais ne ilgesnės kaip 400 valandų trukmės viešaisiais darbais, skaičiuojant vieną nemokamų viešųjų darbų valandą kaip dešimt litų baudos. Tačiau baudos pakeitimo viešaisiais darbais procedūras nereglamentuoja CPK. ATPK taip pat neįpareigoja antstolio inicijuoti baudą pakeisti viešaisiais darbais. Todėl nesant galimybės išieškoti baudą taikant CPK numatytas priverstinio vykdymo priemones, vykdomasis dokumentas turėtų būti grąžinamas išieškotojui.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, 2003 m. sausio 22 d. konsultacijoje Nr. 26.1-K išaiškino [32], kad administracinę atsakomybėn patraukto asmens teisinė padėtis negali būti blogesnė už tokią padėtį asmens, kurio atžvilgiu baudžiamojame byloje buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis. Lietuvos Respublikos baudžiamojimo kodekso (toliau BK) [33] 96 straipsnio 1 dalis nustato, kad apkaltinamasis nuosprendis nevykdomas, jei jis nebuvo įvykdytas per dvejus metus, kai paskirta bausmė už baudžiamąjį nusizengimą. BK 96 straipsnio 3 dalis numato, kad jeigu nuteistasis įsiteisėjęs nuosprendžiui vengia atlikti bausmę, senaties eiga sustoja. Šiuo atveju senaties eiga atsinaujina nuo tos dienos, kurią nuteistasis pats atvyko atlikti bausmės ar buvo sulaikytas. Analogiškų taisyklių turi būti laikomasi ir vykdamas nutarimą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo. Todėl negali būti išduotas ir pateiktas vykdyti nutarimas dėl baudos išieškojimo, kaip vykdomasis dokumentas, jeigu praėjo daugiau kaip dveji metai nuo baudos paskyrimo.

Kaip minėta, jeigu, sprenddami klausimą dėl nuobaudos skyrimo už administracinę teisės pažeidimą, organai (pareigūnai) kartu sprendžia klausimą dėl pažeidėjo padaryto turtinio nuostolio atlyginimo, nutarime dėl bylos nurodomas išieškotino nuostolio dydis, jo atlyginimo terminas ir tvarka. Nutarimo dalies dėl turtinio nuostolio atlyginimo vykdymo tvarka nustatyta ATPK 340 straipsnyje: administracinio teisės pažeidimo byloje nutarimo dalis dėl turtinio nuostolio atlyginimo vykdoma ATPK ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

Administracinio teisės pažeidimo byloje nutarimas, susijęs su turtinio nuostolio atlyginimu, yra vykdomasis dokumentas. Turtinį nuostolį pažeidėjas turi atlyginti ne vėliau kaip per penkiolika dienų nuo nutarimo jam įteikimo dienos (ATPK 288 str.), o jeigu toks nutarimas apskundžiamas – ne vėliau kaip per penkiolika dienų nuo pranešimo, kad skundas nepatenkintas, dienos (ATPK 341 str.). Todėl analogiškai, kaip ir išduodant vykdomąjį dokumentą dėl baudos išieškojimo, vykdomąjį dokumentą išduodantis organas (pareigūnas) turi įsitikinti, kad skolininkas (pažeidėjas) neatlygino nuostolio ir praėjo nustatytas sumokėjimo terminas. Taip pat turi būti atsižvelgiama į nutarime nurodytą atlyginimo terminą ir tvarką.

Jeigu administracinio teisės pažeidimo byloje nutarimo dalis dėl turtinio nuostolio atlyginimo neįvykdoma per ATPK 341 straipsnio nustatytą laiką, nutarimas siunčiamas nuostoliui išieškoti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso numatyta vykdymo proceso tvarka (ATPK 342 str.).

III. VYKDOMOJO DOKUMENTO DARBO GINČŲ KOMISIJOS SPRENDIMUI VYKDYTI IŠDAVIMO TVARKA

Darbo ginčus nagrinėja teismas ir darbo ginčų komisijos. Teismui išnagrinėjus darbo ginčus remiantis sprendimu išduodamas vykdomasis raštas. Ginčą išsprendus darbo ginčų komisijai vykdyti komisijos sprendimą išduodamas vykdomasis dokumentas.

Remiantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau DK) [34] 292 straipsniu darbo ginčų komisijos sprendimas įrašomas į darbo ginčų komisijos protokolą. Todėl vykdomuoju dokumentu yra darbo ginčų komisijos sprendimo posėdžio protokolo nuorašas.

DK 294 straipsnis nustato, kad darbo ginčų komisijos sprendimą atsakovas turi įvykdyti per dešimt dienų nuo sprendimo nuorašo gavimo dienos, jei sprendime nenustatytas kitas jo įvykdymo terminas. Todėl skaičiuojant terminą, per kurį atsakovas turi gera valia įvykdyti sprendimą, turi būti nustatyta diena, kada atsakovas gavo sprendimo nuorašą. Darbo ginčų komisijos raštvedys šios komisijos sprendimo nuorašą, o šalims nesutarus, – išrašą iš protokolo, per penkias dienas pasirašytinai įteikia dalyvaujantiems byloje asmenims (DK 292 str. 3 d.). Todėl darbo ginčų komisijos sprendimo nuorašas, kaip vykdomasis dokumentas, gali būti išduotas ne tik priverstinai vykdyti.

Priimdamas vykdyti darbo ginčų komisijos protokolo nuorašą antstolis turi reikalauti pateikti įrodymus, kada atsakovas gavo sprendimo nuorašą ir atitinkamai skaičiuoti sprendimo pateikimo priverstinai vykdyti pradžios terminą. Šis terminas svarbus ne tik dėl to, kad nebūtų pradėtas priverstinai vykdyti sprendimas, nepasibaigus įstatyme nustatytam terminui įvykdyti sprendimą gera valia, bet ir dėl to, kad CPK 606 straipsnio nustatytas trumpas – vieno mėnesio senaties terminas pateikti vykdyti vykdomuosius dokumentus dėl grąžinimo į darbą. Senaties termino, per kurį darbo ginčų komisijos sprendimas gali būti pateiktas antstoliui vykdyti, pradžia turi būti skaičiuojama nuo kitos dienos, kai pasibaigė DK 294 straipsnyje nustatytas atsakovui terminas įvykdyti sprendimą.

Darbo ginčų komisijos sprendimas nevykdomas, jeigu jis DK 293 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka yra apskundžiamas teismui.

IV. VYKDOMIEJI ĮRAŠAI PAGAL UŽPROTESTUOTUS ARBA NEPROTESTUOTINUS VEKSELIOUS AR ČEKIUS KAIP VYKDOMIEJI DOKUMENTAI

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos notariato įstatymo [35] 26 straipsnio 1 dalies 13–14 punktais, notarai, be kitų veiksmų, taip pat protestuoja vekselius ir čekius bei daro vykdomuosius įrašus užprotestuotuose arba neprotestuotinuose vekseliuose ir čekiuose. To paties įstatymo 43 straipsnis nustato, kad notaro vykdomieji įrašai pagal užprotestuotus arba neprotestuotinus vekselius ar čekius yra vykdytini bei vykdomieji dokumentai ir yra vykdomi civilinio proceso tvarka. Notaro vykdomieji įrašai pagal užprotestuotus arba neprotestuotinus vekselius ar čekius pateikiami vykdyti ir vykdomi vadovaujantis bendrosiomis vykdymo proceso taisyklėmis.

CK [36] 1.105 straipsnyje nurodyta, kad vekselis – tai dokumentas, kuriuo jį išrašantis asmuo be išlygų įsipareigoja tiesiogiai ar netiesiogiai sumokėti tam tikrą pinigų sumą vekselyje nurodytam asmeniui arba kuriuo tai padaryti pavedama kitam asmeniui.

Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo [37] (toliau tekste [PVĮ] 2 straipsnyje nurodyta, kad vekselis – vertybinis popierius, kuris išrašomas [PVĮ] nustatyta tvarka ir kuriuo jį išrašęs asmuo be sąlygų įsipareigoja tiesiogiai ar netiesiogiai sumokėti tam tikrą pinigų sumą vekselyje nurodytam asmeniui pats arba įsako tai padaryti kitam.

Vekseliai yra dviejų rūšių: įsakomieji ir paprastieji. Išrašęs paprastąjį vekselį, jį išdavęs asmuo (vekselio davėjas) be sąlygų įsipareigoja vekselio turėtojui sumokėti vekselyje įrašytą sumą. Išrašęs įsakomąjį vekselį, jį išdavęs asmuo (vekselio davėjas) besąlygiškai įsako kitam asmeniui (vekselio mokėtojui), kad šis vekselyje įrašytą sumą sumokėtų jame nurodytam asmeniui (vekselio turėtojui).

Vekselių išrašymą reglamentuoja [PVĮ] ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. 987 patvirtintos Vekselių naudojimo taisyklės [38].

Notarai vekselius protestuoja ir vykdomuosius įrašus vekseliuose atlieka vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. 988 „Dėl vekselių ir čekių protestavimo taisyklių ir notarų vykdomųjų įrašų atlikimo tvarkos patvirtinimo“ [39]. Jeigu vekselio davėjas, indosantas arba laiduotojas vekselyje įrašo sąlygą „grąžinti be išlaidų“ ar „neprotestuotinas“ arba kitus atitinkamos reikšmės žodžius, vekselio turėtojas yra atleidžiamas nuo pareigos įforminti protestą dėl neakceptavimo arba neapmokėjimo. Tokiu atveju notaras tik išduoda vykdomąjį įrašą. Jeigu vekselio turėtojas nėra atleistas nuo pareigos įforminti protestą, siekiant patenkinti reikalavimus ne ginčo tvarka, notaras užprotestuoja vekselį atlikdamas vykdomąjį įrašą.

Vykdomieji įrašai daromi remiantis vekselio turėtojo ar jo įgalioto asmens rašytiniu prašymu išieškoti pinigus iš skolininko. Vekselio turėtojas gali reikalauti, kad asmuo, kuriam jis pareiškė reikalavimus, sumokėtų:

- 1) neakceptuoto arba neapmokėto vekselio suma su palūkanomis, jeigu jos buvo numatytos. Palūkanos gali būti numatytos tik vekseliuose, mokėtinuose juos pateikus arba per tam tikrą laiką po pateikimo;
- 2) šešių procentų metines palūkanas, skaičiuojamas nuo mokėjimo termino pasibaigimo;
- 3) protesto išlaidas, pranešimų siuntimo bei kitas išlaidas.

[PVĮ] numato, kad visos vekselio sumos arba jos dalies apmokėjimas gali būti užtikrinamas laidavimu. Neapmokėjus tokio vekselio vykdomajame įrašė nurodoma, kad tam tikra vekselio suma arba nesumokėta vekselio sumos dalis ir kitos išlaidos turi būti solidariai išieškamos iš vekselio mokėtojo arba davėjo ir laiduotojo.

Būtini du vykdomojo įrašo egzemplioriai. Vienas jų paliekamas saugoti notarui, kitas atiduodamas vekselio turėtojui. Tais atvejais, kai yra daugiau nei vienas pagal vekselį įsipareigojusių asmenų, gali būti išduodama daugiau vykdomųjų įrašų. Visi vykdomojo įrašo egzemplioriai turi būti sunumeruoti, o jų skaičius nurodytas vykdomajame įrašė.

V. NOTARŲ IŠDUODAMI EUROPOS VYKDOMIEJI RAŠTAI KAIP VYKDOMIEJI DOKUMENTAI

Pirmasis ir kol kas vienintelis taikomas dokumentų vykdymą visoje Europos Sąjungoje be jų pripažinimo procedūros reglamentuojantis dokumentas – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (toliau tekste Reglamentas), kuriuo remiantis sukuriamas neginčytinų reikalavimų Europos vykdomasis raštas (EB) Nr. 805/2004. Juo sukuriama sistema, kuria vadovaujantis teismo sprendimai, susiję su neginčytiniais reikalavimais, ir notaro patvirtinti autentiški dokumentai gali laisvai cirkuliuoti visose valstybėse narėse nustatant tik minimalius reikalavimus, kuriais remiantis iki pripažinimo ir vykdymo nebūtina atlikti jokių tarpinių proce-

dūrų valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas toks sprendimas³.

Vadovaujantis Reglamento 1, 3 straipsniais, 4 straipsnio 3 dalimi ir 25 straipsniu, Europos vykdomoju raštu taip pat gali būti pripažinti ir „autentiški dokumentai“, kurių sąvoka pateikiama Reglamento 4 straipsnio 3 dalyje. Tai visų pirma taikytina vykdytiniams notarų patvirtintiems dokumentams (pvz., Austrijoje – „vykdytinas notarinis dokumentas“), kurių laisvą judėjimą Europos Sąjungos teisingumo erdvėje užtikrina tiek Briuselio I Reglamentas, tiek minėtas Reglamentas dėl Europos vykdomojo rašto.

Vadovaujantis Lietuvos nacionaline teise Europos vykdomąjį raštą remdamasis autentiškais dokumentais gali išduoti tik notaras.

Kad notaro patvirtintas autentiškas dokumentas būtų patvirtintas kaip Europos vykdomasis raštas, jame turi būti nurodyta konkreti mokėtina suma (Reglamento 4 str. 2 d.) ir šis dokumentas turi būti vykdytinas dokumentas kilmės valstybėje, t. y. toje valstybėje, kurioje veikiantis notaras dokumentą patvirtino (Reglamento 25 str. 1 d.).

2005 m. balandžio 21 d. Lietuvos Respublikos įstatymo [40] Dėl 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 805/2004, sukuriančio neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą, įgyvendinimo 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog autentiškais dokumentais (remiantis Reglamento 4 str. 3 d. a) punktu ir 25 str.) laikytini notaro užprotestuoti ar neprotestuoti vekseliai, čekiai, kuriuose yra padaryti notaro vykdomieji įrašai.

Remiantis notaro atliktu vykdomuoju įrašu išdavus Europos vykdomąjį raštą skolininkui taikomos visos toje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje Europos vykdomasis raštas pateikiamas vykdyti, galiojančios vykdymo procedūros. Tiek teismo sprendimas, tiek notaro vykdomasis įrašas, kuriais remiantis išduotas Europos vykdomasis raštas, turi būti vykdomi laikantis tokių pačių sąlygų, kaip ir vykdamas vietinio teismo sprendimą arba notaro patvirtintą autentišką dokumentą.

IŠVADOS

1. Esminis teismo ir ne teismo išduodamų vykdomųjų dokumentų skirtumas yra ir tas, kad teismo sprendimų, nuosprendžių, nutarimų ar nutarčių pagrįstumas gali būti tikrinamas CPK nustatyta apeliacine ar kasacine tvarka. Todėl vykdomieji raštai negali būti ginčijami teismine tvarka. Tačiau jeigu vykdomasis dokumentas išduotas ne teismo, kai kuriais atvejais ginčo objektu gali būti pats vykdomasis dokumentas.

2. Vertinant ATPK nutarimo kaip vykdomojo dokumento administracinio teisės pažeidimo byloje turinui nustatytus reikalavimus pažymėtina, kad šio kodek-

so nustatytas nutarimo turinys neatitinka CPK 648 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytų reikalavimų.

3. Galiojantis CPK 652 straipsnis buvo suderintas su ankstesnės redakcijos ATPK 314 straipsniu, tačiau pakeitus ATPK liko galioti senoji CPK redakcija. Šią įstatymų koliziją būtina nedelsiant panaikinti.

4. Darbo ginčų komisijos sprendimas įrašomas į darbo ginčų komisijos protokolą, todėl vykdomasis dokumentas yra darbo ginčų komisijos sprendimo posėdžio protokolo nuorašas. Priimdamas vykdyti darbo ginčų komisijos protokolo nuorašą antstolis turi reikauti pateikti įrodymus, kada atsakovas gavo sprendimo nuorašą ir atitinkamai nustatyti sprendimo pateikimo priverstinai vykdyti pradžios terminą.

5. Kad notaro patvirtintas autentiškas dokumentas būtų patvirtintas kaip Europos vykdomasis raštas, jame turi būti nurodyta konkreti mokėtina suma, ir šis dokumentas turi būti vykdytinas dokumentas kilmės valstybėje.

LITERATŪRA

1. HORNSBY v GREECE (Art 50), Judgment of the ECtHR, 1 April 1998 [1998] IIHRL 32 (1 April 1998) <<http://www.worldlii.org/int/cases/IIHRL/1998/32.html>> [žiūrėta 2008 04 11].
2. JASIUNIENE v. LITHUANIA - 41510/98 [2003] ECHR 122 (6 March 2003) <<http://www.worldlii.org/eu/cases/ECHR/2003/122.html>> [žiūrėta 2008-04-11].
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*. 2002. Nr. 36; *Valstybės žinios*. 2002. Nr. 42.
4. Višinskis, V. *Teismo sprendimų vykdymo procesinės problemos*. Daktaro disertacija. Vilnius, 1999.
5. Stauskienė, E. *Teismo vaidmuo vykdymo procese*. Daktaro disertacija. Vilnius, 2006.
6. Mikelėnas, V. *Civilinis procesas*. II dalis. Vilnius, 1997.
7. Laužikas, E.; Mikelėnas, V.; Nekrošius, V. *Civilinio proceso teisė*. II tomas. Vilnius, 2004.
8. Некрошос, В. Гражданско-процессуальная реформа в Литве. *Российский ежегодник гражданского и арбитражного процесса № 2*. 2002–2003. Под редакцией В. В. Яркова СПб. Издательский дом Санкт-Петербургского государственного института, 2004.
9. Stauskienė, E. Skubiai vykdytinų teismo sprendimų instituto taikymo problemos. *Jurisprudencija*. 2005. T. 69(61).
10. Stauskienė, E. Teismo sprendimų įvykdymo atgręžimas. *Jurisprudencija*. 2006. T. 4(82).
11. Stauskienė, E. Teisinė vykdymo proceso prigimtis. *Jurisprudencija*. 2007. T. 1(91).
12. Stauskienė E.; Ambrasienė, D. *Teisminės vykdymo proceso kontrolės įgyvendinimo formos. Šiuolaikinės civilinio proceso teisės paskirtis*. Tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos medžiaga. Vilnius, 2008.
13. Ambrasienė, D.; Višinskis, V. *Vykdymo proceso šaltiniai. Šiuolaikinės civilinio proceso teisės paskirtis*. Tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos medžiaga. Vilnius, 2008.
14. Žolynas, M. *Teismo vaidmuo vykdymo procese. Civilinio proceso pirmosios instancijos teisme reforma Baltijos jūros regiono valstybėse ir Centrinėje Europoje*. Vilnius, 2005.
15. Žolynas, M. Vykdyto procesas – civilinio proceso stadija ar savarankiškas procesas? *Teisė*. 2007. Nr. 62.

³ Plačiau apie vekselius kaip vykdomuosius dokumentus žr.: Gumuliauskienė L. Išieškojimas pagal vekselį užsienyje: Europos vykdomasis raštas. *Notariatas*. 2007. Nr. 1. P. 30–37.; Stračkaitis M. Vekselis ir notaro vykdomasis įrašas: teorija ir praktika <<http://www.notarius.lt/?lt=1184766727>> [žiūrėta 2008 03 30].

16. Vėlyvis, S.; Višinskis, V.; Žalėnienė, I. Antstolio veiksmų apskundimas. *Jurisprudencija*. 2007. T. 1(91).
17. Вишинский, В.; Велюв, С. Реформа исполнительного процесса в Литве. *Теоретические и практические проблемы гражданского, арбитражного процесса и исполнительного производства*. Сборник научных статей. Краснодар-Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр Пресс, 2005.
18. Višinskis, V. Ginčai dėl turto realizavimo vykdymo procese aktų pripažinimo negaliojančiais. *Jurisprudencija*. 2007. T. 12(102).
19. Višinskis, V. Raginimas įvykdyti sprendimą. *Jurisprudencija*. 2008. T. 1(103).
20. Višinskis, V.; Stauskienė, E. Teismo išduodami vykdomieji dokumentai. *Jurisprudencija*. 2007. T. 11(101).
21. Višinskis, V.; Ambrasienė, D. Teismo vykdomųjų dokumentų išdavimo tvarka. *Jurisprudencija*. 2008. T. 2(104).
22. *Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 805/2004 2004 m. balandžio 21 d. sukuriantis neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą* <http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=48485&p_query=&p_tr2=2> [žiūrėta 2008-03-30].
23. LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis 3K-3-992/2002. *Teismų praktika*. Nr. 18.
24. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*. V., 1999.
25. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002. Nr. 36; *Valstybės žinios*. 2002. Nr. 42.
26. 1997 m. gruodžio 9 d. Civilinio proceso kodekso 372, 373, 426-1, 434 ir 463 straipsnių pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1997. Nr. 117.
27. Raižys, D.; Višinskis, V. Kai kurios administracinių nuobaudų vykdymo problemos. *Jurisprudencija*. 2004. T. 53(45).
28. *Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas*. Vilnius, 2003.
29. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 21, 26, 27, 30-1, 32, 123, 124, 124-1, 124-2, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 130-2, 131, 134, 187, 224, 225, 259-1, 269, 281, 312, 313, 314, 315, 320, 326, 330 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei 124-3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas. *Valstybės žinios*. 2007. Nr. 138; *Valstybės žinios*. 2008. Nr. 9.
30. *LAT civilinė byla Nr. 3K-3-307/2005*. Procesinio sprendimo kategorija 129.9
31. *LAT civilinė byla Nr. 3K-7-517/2005*. Procesinio sprendimo kategorija 128.10 (S)
32. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. sausio 22 d. konsultacija Nr. 26.1-K* <<http://vat.lt/konslook.asp?id=40>> [žiūrėta 2008-03-30].
33. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000. Nr. 89. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. *Valstybės žinios*. 2002. Nr. 64; *Valstybės žinios*. 2002. Nr. 71.
34. Lietuvos Respublikos notariato įstatymas. *Lietuvos aidas*. 1992. Nr. 192; *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 28. Publikacijos Nr. 810.
35. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000. Nr. 74. Publikacijos Nr. 2262; *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 77; *Valstybės žinios*. 2000. Nr. 80; *Valstybės žinios*. 2000. Nr. 82.
36. Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999. Nr. 30. Publikacijos Nr. 851.
37. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 13 d. nutarimas Nr. 987 „Dėl vekselių naudojimo taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 1999. Nr. 78. Publikacijos Nr. 2322.
38. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 13 d. nutarimas Nr. 988 „Dėl vekselių ir čekių protestavimo taisyklių ir notarų vykdomųjų įrašų atlikimo tvarkos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 1999. Nr. 78. Publikacijos Nr. 2323.
39. Lietuvos Respublikos įstatymas Dėl 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 805/2004, sukuriančio neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą, įgyvendinimo. *Valstybės žinios*. 2005. Nr. 58.
40. Gumuliauskienė, L. Išieškojimas pagal vekselį užsienyje: Europos vykdomasis raštas. *Notariatas*. 2007. Nr. 1.
41. Stračkaitis, M. *Vekselis ir notaro vykdomasis įrašas: teorija ir praktika* <<http://www.notarius.lt/?lt=1184766727>> [žiūrėta 2008-03-30].

ENFORCEMENT ORDERS ISSUED BY OTHER INSTITUTIONS THAN COURTS

Vigintas Višinskis *

Mykolas Romeris University

S u m m a r y

The article analyses the notion of enforcement orders, reviews the enforcement orders issued by other institutions than courts, and discusses the proceedings of their issue, their importance in the civil procedure. The article is divided into four parts. In the first part analyses the notion of enforcement orders and its legal significance. The Code of Civil Procedure of the Republic of Lithuania (“CCP”, Art. 1) determines the order of hearing of civil cases, decision making and their enforcement, application for recognition and enforcement of foreign court judgments and arbitration awards. The decisions of other institutions and officials are implemented by an order established by CCP, but CCP does not regulate their decision making, entry into force, the procedure of issue of enforcement orders etc. The main difference between the documents issued by courts and other institutions is that the legitimacy of the court decisions, judgments, rulings and decrees can be monitored by the appeal and cassation procedure established by the CCP. For this reason the courts cannot consider the validity of the enforcement orders of other institutions. But if the enforcement order is issued by a different institution than court, in some cases the focus of the dispute can be this document itself.

The second part of the article discusses the procedure of issuance of enforcement orders by institutions and officials other than courts and the claims for their enforcement in the cases of administrative legal violation as far as they are related to monetary claims. According to Article 312 of the Code of Administrative Legal Violations the decision to impose a fine is enforced by bailiffs by an order provided for in the Code of Administrative Legal Violations and other laws of the Republic of Lithuania. That is why the enforcement order for fine recovery is the decision of institution or an official to impose a fine.

The third part discusses the procedure of issuance of the enforcement order to enforce the decisions of the Industrial

* Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Civil Procedure, associate professor.

disputes commission. The decision of the Industrial disputes commission is documented as a protocol of the Industrial disputes commission. In this case, the enforcement order is the transcript of the protocol of the Industrial disputes commission.

The fourth part analysis enforcement registers of negotiable or non negotiable bills of exchange or cheques as executive documents by notaries.

The fifth part of the article discusses the European enforcement orders issued by notaries. The European Parliament and Council regulation No. 805/2004 establishes a European enforcement order for uncontested claims. It has created a system pursuant to which the confirmed authentic documents can freely circulate in all member states, and has set only minimum requirements according to which it is not necessary to undergo any interim procedures in a member state where such a decision must be enforced. Under the national law of Lithuania, European enforcement order can only be issued by a notary on the basis of the authentic documents.

Keywords: civil procedure, enforcement of judgments, enforcement orders.